

روزنامه کثیرالانتشار سراسری ارک

* پنجشنبه
* ۲۳ فروردین ۱۳۹۷
* ۲۰۱۸ آوریل
* سال: بیست و هشتم
* شماره (سای): ۴۳۶۳
* ایرمی سگیزینچی ایل

* صفحه ۶

دل زار سنه

* حکیم ملا محمد فضولی

غمدن تولدوم دنمه دیم حال دلی زار سنه ای گلی تازه روا گورمه دیم آزار سنه ایچ می ناب که باغربندان اندر جمله کباب آتش عشق ایله عشاق چکر خوار سنه می گلگوندا دگل نرگس مستین عکسی قدح اولموش گوز آچپ عاشقی دیدار سنه عارضین گول گول اندیدر می گلگون تابی وه که بیر گولدن آچلمیش نچنه گلزار سنه باغه سیراندر بورخ لعل ایله کیم غنچه و گل گویستره خون دل و دیده خونبار سنه دترایدیم قامتینه سرو ولی نوزگه ایمیش حرکات و روش و شیوه و رفتار سنه ائبله یب طرف بنا گوشینه درد دلبیمی یا او طاقنه دیده یا طره دستار سنه من گرفتار نیم و فتنه دن اولمان آزاد هیچ کیم اولماسین ای شوخ گرفتار سنه لعل نابین هوسی باغریمی قان ائبله دیکین آه کیم قابل یاشیم قیلما دی اظهار سنه ای فضولی فلکین وار سنبله نظری کیم غم و محتنتی وتردی نه کیم وار سنه

باهاخ

* میرزه علی اکبر صابر

الله نوزون حفظ ایله جهان باهالخدان
حفظ ایله نوزون خردو کلانه باهالخدان

بوبره ده انصاف و مروت و بیجه گلزم
ایمان ازالپ یو خردو یالانه باهالخدان

افسوس حقیقت اوزونه چکدیلر پرده
ایمانه اولان قلبره کنندیلر درده

هر یرکه گونش اولدو قوروت سردیلر اوردا
هی زالو گیمن سوردولر قانه باهالخدان

فرلانده عومور اهیله افغانبله گدی
یغده برکت سفره سین احسانبله گدی

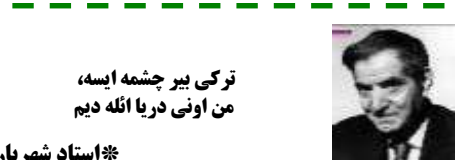
مال غارت اولوب اوغوو دایر قانبله گدی
گندی اپاروپ شرم و حیاتی باهالخدان

چوخ چوخ سوروخ گونده بیزه هی گله مهمان
مهمان گله خوشحال اولار مردم ایران

اما باهالوخ جامعه نی ایله ده بحران
خلق انده باسیر باغرا سوغانه باهالوخدان

امکان اولای کاش قیده بیرده او جولوخ
مردم شاد اولای ایله عمرون اونا قلخ

بوشرطبله که باشلامیایر بیرده فضولوخ
تا توتمولیالار شیشه به قانین باهالوخدان

ترکی بیر چشمه ایسه،
من اوننی دریا انله دیم

* استاد شهریار

من اون دا قلمین طوطی گویا انله دیم
نه تک ایراندا منیم ولوله سالمیش قلمیم
باخ که ترکیه ده، قافقازدا نه غوغا انله دیم

باخ که تهراندا نه شاعرلری شیدا انله دیم
هم(سهندیه) سهندین داغین ائتدی باش اوجا
هممن نوز قارداشیمین حقیقی ایفا انله دیم

آچی دیلرده شیرین ترکی اولوردی حنظل
من شیرین دیلره قاتدیم اوننی حلوا انله دیم
هر نه قالمیشدی کنچنلردن اونا بال پنگی

اریدیب مولو بالین شهد مصفا انله دیم
ترکی، واللله، آنالار اوخشاغی، لایلائی دلی دیر
دریمی من بو دوا ایله مداوا انله دیم

شهریار، حیف ساووخدیرو دیگیمان هله ده
دارتماغا یوخدی دنی، من ده مدارا انله دیم

پروانه و شمع

برق اولمادی، قزیم گنجه یاندردی لاله نی
پروانه نین، اودم ده باخیر دیم اداسینه
گوردوم طواف کعبه ده یاندیقجا یالواریر
سویلو: «دؤزوم نه قدر بو عشقین جفا سینه؟
یا بو حجاب شیشه نی قلدر کی ساورولوم
یا سوندوروب بو فتنه نی، باتما عزا سینه!
باخدیم کی شمع سؤیله دی: ای عشقه مدعی!
عاشق هاجان اولوب یتنه اوز مدعا سینه؟

بیر یار مه لقادی بیزی بیله یاندران
صبر ایله یاندران دا چاتار اوز جزاسینه
اما بو عشقی آتشی عرش دی، جاندا دیر
قوی یاندریب خودینی یشیر سین خدا سینه

افسوس گچن گونلرمیز بیرده قیتمز
حرم که سینیب خلق اولوب افسرده قیتمز

عرض ایلیرم بوسوزو بی پرده قیتمز
گنده چکلیب دوئیای فانی باهالخدان

هی گونده دیدوخ مردم ایران دوشوندنه
حق بنده سی ده حق سوزون هریاندا دینده

گوردوخ باباجان داش قوتاریپ قوزدا تونکده
دیدن قورویوب نطق و بیانه باهالخدان

بو اولکه ده دای دین و شریعت و بیجه گلزم
ایمان قوجالیب دای قوجا ایمان گوجه گلزم

یوخدور سوروشان ای بابا صابر نجه گلزم
عقلون لاپ ازبپ یازما یالان باهالخدان

پادشاهان ترک ایران تیموریان

ادامه از شماره قبل ...

تاریخ نخست اتمام آن نشان می دهد کهحسین یاقرا پیش از تصرف هرات خود را با جدش تیمور که موضوع اصلی نسخه مصور ظفرنامه است، مقایسه می کرده است. نگاره های این نسخه را اغلب به بهزاد پراوازه ترین نگارگر دست نوشته ها در ایران نسبت داده اند ولی از آن جایی که نگاره ها دارای امضا نیستند، این انتساب با مقایسه آثار دیگر بهزاد صورت گرفته است.

بهزاد سی سال پیش از نگارگری ظفرنامه به هرات آمده بود و در نزد امیر علیشیر نوایی مصاحب حسین یاقرا و سپس در نزد خود سلطان به کار پرداخت.

بهزاد پس از مرگ حسین یاقرا چندی را در خدمت حاکم شیسانی هرات گذراند اما سپس به تبریز مهاجرت کرد و در آن جا رئیس کتابخانه سلطنتی سلاطین صفوی شد و نظارت بر کتاب داران، خطاطان، نقاشان، تذهیب کاران، حاشیه نگاران، طلاکاران، طلاکوبان و لاجوردشویان را بر عهده گرفت.

نگاره های بوستان سعدی که بهزاد آن را برای کتابخانه حسین یاقرا تهیه کرد، در مواردی دارای امضای بهزاد هستند. تمامی نگاره ها دارای سبکی مشابه و کیفیتی عالی اند. رنگ های آبی و سبز در نگاره ها غلبه دارند و بیکر ها سرزنده اغلب طنز آمیزند و در فعالیت های روزانه همچون بنای، خوردن و نوشیدن نمایان شده اند که پیش تر معمول نبوده است.

دانش

شاهرخ پسر تیمور پیرو جدی علوم و صنایع بود و مسجد کوه رشاد و حرم علی بن موسی الرضا که زیارتگاه شیعیان است از اوست. پسر شاهرخ، الغیبه فرمان داد زیجی (زیج

ناغیل

دوستلویون سیروری

گنج سایی نین آردی ...
کنچل دندی: - یاخشی، قوی اوندا گندیم آتا- آتاماددیم گلیم.
کنچل محمد آتاسین دان ایجازه آلدی، آناسی اونون خورجونونا بیز آریا چؤری قویوب یولا سالدی.
کنچل محمد دوز گلدی ملیکن یانینا. باشلادی لار گنتمیه. منز بلمنز یول گنندی لر.
بیر قدر گندان دن سوترا کنچل محمد یاخیب گوردو کی، آتلی لار انله هنی آزالیر، اما اونستون وورمادی کی، بلکه ملیک احوالاتی بنله گوروب گزری قاید.

یاخشی دنیبلر، کنچل چوخیلیمیش اولار، بیر آلت دان یوخاری یاخیب دندی: - آغا ملیک، یادین دان چیخارتما کی، او یشری تاپسام تکجه من تاپاغاغام. اودور کی، من سنبله گنجدیم. یون لار باشلادی لار گنتمیه. آز گنندی لر، چوخ گنندی لر، دره-تپه دوز گنندی لر، اورادا آبان، ایلین، بورادا شیرین دیلینن، بیز ده گوردولر کی، چؤرک لر قورتاریب، ملیک دندی: - اینندی بیز نیلیک، چؤریمیز قوتاریب، آجین دان اولوروک، کنچل محمد دندی: - آتام خورجونوما بیر آریا چؤری قویوب، گل اونو یشیک. کنچل چؤری چیخارما دی، باشلادی لار یشمه، ملیک عومرونده آریا چؤری یشمیشدی، اما علاجی یوخ ایدی. آریا چؤریینی یشیب قورتاران دان سوترا باشلادی لار یتنه یول گنتمیه. گنچاگت گلیب بیر داغا چانندی لار. داغی آشیب بیر گوللوک-

بیلجه

او ندیر کی الاهی عرشینن منه بیر خبر گتیر = نردبان

او هانسی شهردیر کی خرابه دیر، یتنه ده خرابه = لوت

او ندیر کی درسی وار توکی یوخ = بالیق

او ندیر قاب آلتیندادر = قوشو پای

داغدا شاققیلار = ایلدیریم

چایدا شایپلار = بالیق

اوبادا نیگهان = ایت

کنده سولیمان = خوروز

تاپ بو ندیر تاهاجا، ایقلاری یاهاجا، گوزلری وار ییلاجا = دوه
یش آلتیندا یاغلی قمیش = ایلان

قره تویوخ جو کدو یشره، باغیرساق لارین توکدو یشره = زنجیر

آنامون بیر دونی وار،
قاتالماق اولماز.
ایچی دولو ایشفیدی،
ساناماق اولماز
جواب: (کوی و اولدوزلار)

آتا بابا سؤزلری

کچی نین اجلی گلنده باشین چوبانین چوماغینا سورت.
وقتی عمر یز به سر آمد، خودش را به چماق چویان می مالد.

کچی نین قطوری سر چشمه دن سو ایچر.
بز گر از سر چشمه آب می خورد.

کدخدانی گور، کندی چاپ.
اگر در جایی خواستی به هدف و مقصود خود دست یابی دل صاحب ورتیس آنجا را بدست آور و سپس هر کاری خواستی بکن.

کفتین جیبی یوخدور.
کفن جیب ندارد.

کله سو بودور.
کشکه.

کورا گنجه گوندوز بیدر (کورا نه گنجه نه گوندوز).
کورا شوب و روز یگسان است (برای کور شوب و روز فرقی نداره).

کور آلاهدهان نه ایستر، ایکی گوز بیری ایری بیری دوز.
کورا ز خدا چی میخواد دوتا چشم یکی کچ یک سالم.

کور تودوغون بورا خماز.
کور چیزی رو که بگیره ول نمی کنه (آدم کور در کارها لچوج و سختگیر است).

بایاتی

صیبرده ن جان، کی خوار اولماز
انتشیت، نامرده یار اولماز
انده ر عهد و قرار اولماز

دئمه هر دردی نامرده
آماندیر، بیر تیلار پرده
چوخ اویمان سن بوجور فرده
کی محر می اسرار اولماز

خود! انت سن نظر، مرده
سالیب دونیا اونو درده
آوزولدو قامتی یشده
اونا جؤن هوادار اولماز

وفا سبز یاره یار اولسام
دؤنوب گولشنده خار اولسام
او درده گیر یفتار اولسام
منم مجنون کیم عار اولماز

کؤنول سیرری عیان اولدو
او طعن او ایله قان اولدو
سینیب پوشتم کمان اولدو
اونا بیر کیسه یار اولماز

لغات ترکی در فارسی

یکهزار واژه اصل ترکی در پارسی

ادامه از شماره قبل ...

اوزقوغ/ات و اوزقوق = اوزقونوق = اوز (جان، روح) + قونوق (فرو) = اقامتگاه روح (۳)، برجستن بعضی اعضای بدن و پیشگونی از روی آن، اختلاج اعضاء.

اوزن حسن/ت = اوزون حسن = حسن بلند قامت، لقب ابو نصر حسن بیگ آق قویونلو مؤسس سلسله آق قویونلو (ه.م) در سال ۸۷۳ ق.

اوزون برون = اوزون دراز، (بلند) + بورون (دماغ) = دماغ دراز، نام یک نوع ماهی با بینی دراز

اوزغور = اوزغور = وقت، یمن و برکت، عزم سفر؛ بد اوغور = بدیمن، اوزغور بخیر = سفر بخیر، اوغروما پیس چیخدی = طالع بد آمد، اوزورلماق = بدرقه کردن

اوق و اوغ (۱) = اوغ = چکمه پشمینه، چوبهای فوقانی آلاچیق اولکاو الکا = اولکه = اول (اولمک و بولمک = بریدن، تراشیدن) + که (اک) = بریده، جدا شده، کشور؛ بولکا = بولکه از مصدر بولمک (= پارتیشن کردن) = استان؛ همریشه با الگو (ه.م) اولوق کورک = اولوق کورک = اولوق (بزرگ) + کورک (ه.م) = کورک بزرگ، یکی از ۳۶۰ کورک ختانی (۱)

اوما = اووما = اوماق (= چشم براه ماندن، هوس کردن) + ما (اک) = چشم براه ماندگی، هوس کردگی. باخ: امید

اون باشی/ت = اون (ده) + باشی (فرمانده) = فرمانده گروه ده نفره، سابقاً از رتبه های نظامی (باخ: اون باشی و یوز باشی)

اویغورشاید از مصدر اویانماق (= بیدار شدن) = بیدار شده، مدنی شده، از ایالات بزرگ ترک کنین چین که الان به ایالت سین کیانگ تغییر نام داده اند (۱۸) ...